

**Міністерство освіти і науки України
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка**

Н.М. Савельєва

Програма та інструктивно-методичні матеріали з курсу

„СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ”

для студентів спеціальності 6.010100 – Дефектологія. Логопедія

Полтава – 2006

Савельєва Н.М. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: Програма та інструктивно-методичні матеріали з курсу для студентів спеціальності 6.010100 – Дефектологія. Логопедія. – Полтава, 2006 – 30 с.

**Рекомендовано до друку
Ученою радою університету
Протокол № _____
Від ”__” _____ 2006 р.**

Рецензенти: **Мірошник О.Г.** – канд. психологічних наук, доцент кафедри психології Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка
Ткаченко А.В. - канд. педагогічних наук, доцент кафедри педагогічної майстерності Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Літературний редактор: канд. філологічних наук, доц. Григор'єва О.О.

У публікації представлено програму та інструктивно-методичні матеріали (завдання курсу, характеристика його змісту, оглядовий план лекцій, плани практичних занять, завдання та методичні рекомендації для самостійної роботи, питання для колоквиуму, список нормативно-правових, навчальних та Інтернет-джерел), які покликані допомогти студентам у вивченні нормативного курсу „Соціально-правове забезпечення” за стандартом освіти зі спеціальності 6.010100 – „Дефектологія. Логопедія”. Інструктивно-методичні матеріали розраховані на вивчення курсу за кредитно-модульною системою.

„Немає дітей, є люди”

Януш Корчак

„Діти є найціннішим скарбом людської родини,
але одночасно найвразливішим та
найбеззахиснішим.

Ніхто не може залишатись байдужим,
коли невинні діти терплять і переживають
відкинення і приниження людської гідності.

Тому обов’язок кожного з нас –
охороняти, захищати та виховувати дітей
у повазі та любові.

А для дієвості та продуктивності
кожна дія в піклуванні про дітей та підлітків
має завжди враховувати
їхні фундаментальні права...”

Іоанн Павло II

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

I.1. Мета і завдання вивчення дисципліни.

Курс “Соціально-правове забезпечення” спрямований на підготовку фахівців за професійним спрямуванням - “Дефектологія. Логопедія” до організації соціально-правового захисту дітей взагалі та дітей-інвалідів зокрема.

Основні завдання курсу полягають в озброєнні майбутніх дефектологів-логопедів

1) знаннями:

- законів та підзаконних актів, що стосуються реалізації прав та інтересів дітей;
- історії, сучасного вітчизняного і зарубіжного досвіду вирішення завдань соціально-правового захисту дітей взагалі та дітей-інвалідів зокрема;
- форм, методів та засобів правової просвіти родини та осіб, які опікуються дитиною з розладами мовлення;
- форм, методів та засобів консультування батьків та піклувальників стосовно осіб з важкими вадами мовлення;
- форм, методів та засобів соціально-правової підтримки родин піклувальників, які виховують інваліда.

2) уміннями й навичками:

- аналізувати основні законодавчі акти із захисту прав дітей та накопичувати нові знання із соціально-правового захисту особистості;
- характеризувати документи правового поля України, призначені захищати інтереси дітей;
- розкриття змісту законів та тлумачення їх на користь прав та інтересів дітей та їх батьків;
- ведення просвітницької роботи з родинами та піклувальниками дітей-інвалідів для роз’яснення проблем інвалідності;
- ознайомлення батьків та піклувальників із новими законами та підзаконними актами стосовно прав та гарантій розумово відсталих осіб з психофізичними вадами;
- здійснювати ознайомлення із системою правової підтримки родини та лікування осіб з психофізичними вадами в Україні;
- використовувати на практиці нормативно-правову базу державної допомоги інвалідам;
- відстоювати правові інтереси родин та осіб, які опікуються розумово відсталим інвалідом;

I.2. Опис предмета навчальної дисципліни.

Оснoву теоретичних знань курсу „Соціально-правове забезпечення” складають нормативно-правова база щодо реалізації прав та інтересів дітей; історія, сучасний вітчизняний і зарубіжний досвід вирішення завдань соціально-правового захисту дітей взагалі та дітей-інвалідів зокрема; форми, методи та засоби правової просвіти родини та осіб, які опікуються дитиною з розладами мовлення, консультиування батьків та піклувальників стосовно осіб з важкими вадами мовлення, соціально-правової підтримки родин піклувальників, які виховують інваліда.

Лекційний курс узгоджено з тематикою і змістом практичних занять, із самостійною роботою студентів. Практичні заняття містять як обов’язкові етапи тренінг професійних умінь та навичок здійснення соціально-правового захисту зазначених вище категорій громадян, ділові ігри та моделювання ситуацій професійної діяльності. Структурно і змістовно курс “Соціально-правовий захист” спрямований також на поглиблення науково-теоретичної підготовки, розширення професійної ерудиції майбутнього логопеда, на формування у нього креативних професійних якостей й альтернативного педагогічного мислення

Загальна кількість годин: 54 год.

Загальна кількість кредитів: 1,5

Обов’язкова чи за вибором: обов’язкова

Семестр: I

Лекції: 10 год.

Практичні заняття: 8 год.

Самостійна робота: 36 год.

Індивідуальна робота:

Кількість семестрових модулів: 1 (соціально-правове забезпечення)

Вид контролю: залік

I.3. Перелік видів навчальної діяльності студентів, їх стисла характеристика.

Лекція 1.

Вступ до проблеми соціально-правового забезпечення прав дитини

(4 год.)

Історія погляду на місце дитини в суспільстві. Формування всесвітнього руху за права дитини. Принципи та цілі, покладені в основу світового руху за побудову світу, сприятливого для життя дітей. Від прав людини – до прав дитини: Женевська Декларація прав дитини (1959 р.) та Конвенція ООН про права дитини – основні нормативні документи щодо прав дітей: історичні відомості про створення документів; основні принципи Декларації прав дитини; структура та зміст Конвенції про права дитини Міжнародні та міжурядові інституції щодо забезпечення соціально-правового хисту дітей.

Література:

Нормативно-правова:

1. *Конвенція ООН про права дитини*
2. *Конвенція ООН про права дитини, переказана дитиною.*
3. *Декларація прав дитини.*

Навчально-методична:

4. *Права дитини: Посібник для журналістів. – Київ, 2002. – С.8-22.*
5. *Коваленко З.Д., Келим О.І., Кіященко Г.В., Тайсумов В.В.Твої права: Порадник для громадян та громадських організацій із захисту своїх прав. - Полтава, 2004. – С. 3-7.*
6. *Чиж Эльжбета. Права ребенка: Что надо знать, прежде чем говорить о правах ребенка – Хельсинкский Фонд по Правам Человека.*
7. *Шость Н.В., Козир М.К., Ситник О.М. Энциклопедия правового захисту неповнолітніх. – Київ, 1997.*

Інтернет-джерела:

8. www.unicef.org/protection/index.ptmi (Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ))

9. www.crin.org Сайт інформаційної мережі з прав дитини
10. www.europeanchildrensnetwork.org Євронет, Європейська дитяча мережа
11. www.efcw.org Європейський форум за дитячий добробут
12. www.hri.cf/children/ThematicIndex.shtml Інтернет з прав людини.

Лекція 2.

Реалізація прав та інтересів дітей в Україні.

(2 год.)

Історія та сучасність вирішення завдань соціально-правового захисту дітей в Україні, національні урядові звіти про дотримання прав дитини, заключні зауваження Комітету ООН з прав дитини в Україні. Характеристика документів правового поля України, призначених захищати інтереси дітей. Перелік та зміст законів і підзаконних актів України щодо забезпечення соціально-правового захисту дітей, їх тлумачення на користь прав та інтересів дітей та їх батьків. Громадські та урядові інституції щодо соціально-правового захисту дітей в Україні. Місце та функції Уповноваженого Верховної ради України з прав людини у соціально-правовому забезпеченні прав дітей.

Література:

Нормативно-правова:

1. Конвенція ООН про права дитини. – К.:PrintXPressTM, 1999.
2. Конституція України. Статті 3, 8, (. 22, 28, 29, 31, 32,41, 47, 55, 56, 68, 124.
3. Закон України «Про охорону дитинства» (м.Київ, 26 квітня 2001 р., № 2402.
4. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї»(№ 2789-III від 15.11.2001.- ВВР, 2002,№10, ст.. 70).
5. Кодекс про шлюб і сім'ю України (Закон України № 2006-УІІ (2006а-07) від 20.06.69, ВВР, 1969, № 26, ст.204).
6. Закон України про освіту (м. Київ, 23 травня 1991 р. № 1060-ХІІ із змінами і доповненнями
7. Закон України про загальну середню освіту (м. Київ, 13 травня 1999 р. № 651-ХІV із змінами і доповненнями
8. Закон України про соціальну роботу з дітьми та молоддю (м. Київ, 21 червня 2001 р. № 1613-111 із змінами і доповненнями)
9. Кримінальний Кодекс України (вибрані статті) - ВВР, 2001, №25-26, с.131.
10. Про затвердження Інструкції з обліку дітей і підлітків шкільного віку: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. № 646
11. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України від 17 квітня 2002 р. № 347/2002

Навчально-наукова:

12. Бюлетень Незалежного дитячого медіа-центру „Голос дитини”, № 1 (березень 2002р.).
13. Вегера С.А. Аспекти праці та соціальної захищеності дітей в Україні. Міністерство праці та соціальної політики в Україні. – Київ, 2001., - С. 7.
14. Діти України про свої права. Попередні результати соціологічного опитування дітей віком від 9 до 17 років. – К.: Центр „Соціальний моніторинг” / ЮНІСЕФ, 2000.
15. Емельянов В. Гражданское право Украины. Изд. Первое, Днепропетровск, УкОМА Пресс, 1994. – 144с.
16. Коваленко З.Д., Келим О.І., Кіященко Г.В., Тайсумов В.В.Твої права: Порадник для громадян та громадських організацій із захисту своїх прав. - Полтава, 2004. – С. 3-7
17. Конвенція про права дитини: Заключні зауваження Комітету з прав дитини: Україна: Інформаційний бюлетень Представництва ООН в Україні. Спеціальний випуск. – 31 березня 1996 р.
18. Тематична держана доповідь про становище дітей в Україні: Праця дітей в Україні. – Київ, 2001.

19. Хавеман Р., Війєрс М. Огляд законодавства про боротьбу з торгівлею людьми в Україні: 2001: Доповідь на запит Міжнародної організації з міграції (МОМ). – Київ, 2001. – 95с. – С.54-84.
20. Шость Н.В., Козир М.К., Ситник О.М. Енциклопедія правового захисту неповнолітніх. – Київ, 1997.

Інтернет-джерела:

21. www.rada.kiev.ua Інформація про становище дітей в Україні
22. www.unicef.org/publications/index_24432.html ЮНІСЕФ. Доповідь „Становище дітей світу в 2005 році”.
23. www.savehechildren.net/homepage (Міжнародний альянс з порятунку дітей)
24. www.unicef.org/protection/index.ptmi (Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ))
25. www.crin.org Сайт інформаційної мережі з прав дитини
26. www.europeanchildrensnetwork.org Євронет, Європейська дитяча мережа
27. www.undp.org/rbec Регіональне бюро ПРООН для країн Європи та СНД

Лекція 3.

Соціально-правове забезпечення захисту дітей з вадами у психофізичному розвитку.

(2 год.)

Статус людей - інвалідів взагалі та дітей з обмеженими можливостями зокрема у суспільстві. Міжнародні документи та нормативні акти щодо статусу та права осіб з вадами у психофізичному розвитку. Нормативно-правова база України щодо соціально-правового забезпечення дітей з обмеженими можливостями. Спеціальні документи правового поля України, їх перелік, зміст та тлумачення на користь прав та інтересів дітей з вадами у психофізичному розвитку та їх батьків. Система правової підтримки родини та лікування осіб з психофізичними вадами в Україні.

Література:

Нормативно-правова:

1. Конвенція ООН про права дитини. – К.:PrintXPressTM, 1999.
2. Конституція України. (витяг)
3. Декларація ООН про права розумово відсталих осіб
4. Цивільний Кодекс України (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 980-IV (980-19) від 19.06.2003, ВВР, 2004, № 2, ст..6, № 1255-IV (1255-14) від 18.11.2003, ВВР, 2004, № 11, ст..140). – Глави 4, 6.
5. Закон України про охорону дитинства (м. Київ, 26 квітня 2001 р. № 2402-III із змінами і доповненнями)
6. Закон України про психіатричну допомогу. (ВВР, 2000, № 19, ст..143. Із змінами і доповненнями згідно із Законом № 1364-IV (1364-14) від 09.12.2003, ВВР, 2004, № 15, ст.221).
7. Сімейний Кодекс України (витяги)
8. Концепція спеціальної освіти осіб з психічними та фізичними вадами в Україні (витяги)
9. Правила опіки та піклування. Наказ Державного Комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства праці та соціальної політики України № 34/166,131/88 від 26.05.99.(Розділи 4,5,6) та рекомендації органам опіки та піклування)

Навчально-наукова:

10. Емельянов В. Гражданское право Украины. Изд. Первое.-Днепропетровск, УкОМА Пресс, 1994. – 144с.
11. Кузьменко О.Д., Оніщенко О.В., Хомініч М.І. Як захистити права неповносправних осіб на власність. – Суми: БО „Агенція сприяння соціальним послугам№. – 2004. – 60 с.
12. Понятійно-термінологічний словник соціальної роботи. – Ужгород: УНУ: ”Мистецька лінія”, 2001.

13. Шость Н.В., Козир М.К., Ситник О.М. Енциклопедія правового захисту неповнолітніх. – Київ, 1997.

Інтернет-джерела:

14. www.hri.cf/children/ThematicIndex.shtml Інтернет з прав людини.
15. www.unicef.org/protection/index.ptmi (Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ))
16. www.savehechildren.net/homepage (Міжнародний альянс з порятунку дітей)
17. www.crin.org Сайт інформаційної мережі з прав дитини
18. www.europeanchildrensnetwork.org Євронет, Європейська дитяча мережа
19. www.huridocs.org Система інформації та документації з прав людини
20. www.rada.kiev.ua Інформація про становище дітей в Україні

Лекція 4.

Практика соціально-правового забезпечення прав дітей взагалі та дітей з вадами у психофізичному розвитку. (2 год.)

Державні і громадські інституції України щодо забезпечення соціально-правового хисту дітей. . Механізми і шляхи захисту прав дітей. Судові і несудові методи захисту прав дитини. Індивідуальне та міждержавне право на звернення до Європейського суду з питань захисту прав дитини та особливості його реалізації громадянами України. Несудові методи захисту прав дитини . Місце і роль соціального працівника, педагога, дефектолога-логопеда у здійсненні соціально-правового захисту дітей. Правова просвіта родини та осіб, які опікуються дитиною з розладами мовлення. Консультування батьків та піклувальників стосовно осіб з важкими вадами мовлення. Соціально-правова підтримка родин піклувальників, які виховують інваліда.

Література:

Нормативно-правова:

1. Конвенція ООН про права дитини. – К.:PrintXPressTM, 1999.
2. Декларація ООН про права розумово відсталих осіб
3. Закон України «Про охорону дитинства» (м.Київ, 26 квітня 2001 р., № 2402-III).
4. Закон України про охорону дитинства (м. Київ, 26 квітня 2001 р. № 2402-III із змінами і доповненнями)
5. Закон України про психіатричну допомогу. (ВВР, 2000, № 19, ст..143. Із змінами і доповненнями згідно із Законом № 1364-IV (1364-14) від 09.12.2003, ВВР, 2004, № 15, ст..221).
6. Закон України “Про соціальну роботу з дітьми та молоддю” від 21 червня 2001 р.
7. Концепція спеціальної освіти осіб з психічними та фізичними вадами в Україні (витяги)
8. Правила опіки та піклування. Наказ Державного Комітету України у справах сім’ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров’я, Міністерства праці та соціальної політики України № 34/166,131/88 від 26.05.99.(Розділи 4,5,6) та рекомендації органам опіки та піклування)

Навчально-наукова:

9. Емельянов В. Гражданское право Украины. Изд. Первое, Днепропетровск, УкОМА Пресс, 1994. – 144с.
10. Діяльність центрів соціальних служб для молоді в Україні: Сучасний стан і перспективи розвитку. – К.: ДЦССМ, 1999.
11. Кузьменко О.Д., Оніщенко О.В., Хомініч М.І. Як захистити права неповносправних осіб на власність. – Суми: БО „Агенція сприяння соціальним послугам№. – 2004. – 60 с.
12. Олексюк Н.С. Впровадження технологій соціальної роботи у проактику// Соціальна робота в Україні: теорія та практика: посібник ... працівників ССМ. –Четверта частина/ За ред. А.Я. Ходорчук. – Київ: ДЦССМ, 2003. – С.30-50.
13. Понятійно-термінологічний словник соціальної роботи. – Ужгород: УНУ:”Мистецька лінія”, 2001.
14. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім’єю. Трубавіна І.М. Навчальний посібник.- К.: ДЦССМ, 2003.

Інтернет-джерела:

15. Шость Н.В., Козир М.К., Ситник О.М. Енциклопедія правового захисту неповнолітніх. – Київ, 1997.
16. www.hri.cf/children/ThematicIndex.shtml Інтернет з прав людини.
17. www.unicef.org/protection/index.ptmi (Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ))
18. www.crin.org Сайт інформаційної мережі з прав дитини
19. www.huridocs.org Система інформації та документації з прав людини
20. www.uz.gov.ua Сайт Головного управління освіти і науки України
21. www.mms.gov.ua Сайт Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту України
22. Сайт Міністерства охорони здоров'я України

Практичне заняття 1.

Еволюція поглядів на місце і статус дітей у суспільстві, їх загальнолюдські та пільгові права. (2 год.)

Обговорення теоретичних питань :

1. Всесвітній рух за права дитини.
2. Женевська Декларація прав дитини (1959 р.) та Конвенція ООН про права дитини – основні нормативні документи щодо прав дітей: історичні відомості про створення документів;
3. Основні принципи Декларації прав дитини; структура та зміст Конвенції про права дитини
4. Міжнародні та міжурядові інституції захисту прав дітей.

Звіти про самостійну роботу.

Виконання практичних завдань.

Література:

Нормативно-правова:

1. Конвенція ООН про права дитини. – К.:PrintXPressTM, 1999.
2. Конвенція ООН про права дитини, переказана дитиною// Права дитини: Посібник для журналістів. – Київ, 2002. – С.123.
3. Декларація прав дитини.

Навчально-наукова:

4. Права дитини: Посібник для журналістів. – Київ, 2002. – С.8-22.
5. Коваленко З.Д., Келим О.І., Кіященко Г.В., Тайсумов В.В.Твої права: Порадник для громадян та громадських організацій із захисту своїх прав. - Полтава, 2004. – С. 3-7
6. Шость Н.В., Козир М.К., Ситник О.М. Енциклопедія правового захисту неповнолітніх. – Київ, 1997.
7. Чиж Эльжбета. Права ребенка: Что надо знать, прежде чем говорить о правах ребенка – Хельсинкский Фонд по Правам Человека.

Інтернет-джерела:

8. www.unicef.org/protection/index.ptmi (Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ))
9. www.crin.org Сайт інформаційної мережі з прав дитини
10. www.europeanchildrensnetwork.org Євронет, Європейська дитяча мережа
11. www.efcw.org Європейський форум за дитячий добробут
12. www.hri.cf/children/ThematicIndex.shtml Інтернет з прав людини.

Завдання для студентів:

1. За матеріалами лекції та рекомендованої навчально-наукової літератури підготуватися до обговорення теоретичних питань.
2. Ознайомитися із запропонованими нормативно-правовими документами, опрацювати їх зп рекомендаціями викладача та зібрати витяги з них у власну папку нормативно-правового забезпечення діяльності логопеда-дефектолога.

Практичне заняття 2.

Нормативно-правове забезпечення та практика захисту прав та інтересів дітей в Україні. (2 год.)

Обговорення теоретичних питань :

1. Національні урядові звіти про дотримання прав дитини, заключні зауваження Комітету ООН з прав дитини в Україні. .
2. Характеристика документів правового поля України.
3. Громадські та урядові інституції щодо соціально-правового захисту дітей в Україні.

Звіти про самотійну роботу.

Виконання практичних завдань.

Л і т е р а т у р а :

Нормативно-правова:

28. Конституція України. Статті 3, 8, (. 22, 28, 29, 31, 32,41, 47, 55, 56, 68, 124.
29. Закон України «Про охорону дитинства» (м.Київ, 26 квітня 2001 р., № 2402-БІБІЮ.
30. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї»(№ 2789-III від 15.11.2001.- ВВР, 2002,№10, ст.. 70).
31. Кодекс про шлюб і сім'ю України (Закон України № 2006-УІІ (2006а-07) від 20.06.69, ВВР, 1969, № 26, ст..204).
32. Закон України про освіту (м. Київ, 23 травня 1991 р. № 1060-ХІІ із змінами і доповненнями
33. Закон України про загальну середню освіту (м. Київ, 13 травня 1999 р. № 651-ХІУ із змінами і доповненнями
34. Кримінальний Кодекс України (вибрані статті) - ВВР, 2001, №25-26, с.131.

Навчально-наукова:

35. Бюлетень Незалежного дитячого медіа-центру „Голос дитини”, № 1 (березень 2002р.).
36. Діти України про свої права. Попередні результати соціологічного опитування дітей віком від 9 до 17 років. – К.: Центр „Соціальний моніторинг” / ЮНІСЕФ, 2000.
37. Конвенція про права дитини: Заключні зауваження Комітету з прав дитини: Україна: Інформаційний бюлетень Представництва ООН в Україні. Спеціальний випуск. – 31 березня 1996 р.
38. Тематична держана доповідь про становище дітей в Україні: Праця дітей в Україні. – Київ, 2001.
39. Шость Н.В., Козир М.К., Ситник О.М. Енциклопедія правового захисту неповнолітніх. – Київ, 1997.

Інтернет-джерела:

40. www.unicef.org/publications/index_24432.html ЮНІСЕФ. Доповідь „Становище дітей світу в 2005 році”.
41. www.unicef.org/protection/index.ptmi (Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ))
42. www.crin.org Сайт інформаційної мережі з прав дитини
43. www.europeanchildrensnetwork.org Євронет, Європейська дитяча мережа
44. www.undp.org/rbec Регіональне бюро ПРООН для країн Європи та СНД
45. www.savehechildren.net/homepage (Міжнародний альянс з порятунку дітей)
46. www.rada.kiev.ua Інформація про становище дітей в Україні

Завдання для студентів:

1. За матеріалами лекції та рекомендованої навчально-наукової літератури підготуватися до обговорення теоретичних питань.
2. Ознайомитися із запропонованими нормативно-правовими документами, опрацювати їх зп рекомендаціями викладача та зібрати витяги з них у власну папку нормативно-правового забезпечення діяльності логопеда-дефектолога.

Практичне заняття 3.

Сучасний вітчизняний і зарубіжний досвід вирішення завдань соціально-правового захисту дітей з вадами у психофізичному розвитку. (2 год.)

Обговорення теоретичних питань :

1. Міжнародні документи та нормативні акти щодо статусу та прав осіб з вадами у психофізичному розвитку.
2. Нормативно-правова база України щодо соціально-правового забезпечення дітей з обмеженими можливостями.
3. Система правової підтримки родини та лікування осіб з психофізичними вадами в Україні.
4. Соціально-правове консультування батьків та піклувальників.

Звіти про самотійну роботу.

Виконання практичних завдань.

Л і т е р а т у р а :

Нормативно-правова:

1. Конституція України. (витяг)
2. Декларація ООН про права розумово відсталих осіб
3. Цивільний Кодекс України (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 980-ІУ (980-19) від 19.06.2003, ВВР, 2004, № 2, ст..6, № 1255-ІУ (1255-14) від 18.11.2003, ВВР, 2004, № 11, ст..140). – Глави 4, 6.
4. Закон України про психіатричну допомогу. (ВВР, 2000, № 19, ст..143. Із змінами і доповненнями згідно із Законом № 1364-ІУ (1364-14) від 09.12.2003, ВВР, 2004, № 15, ст..221).
5. Концепція спеціальної освіти осіб з психічними та фізичними вадами в Україні (витяги)
6. Правила опіки та піклування. Наказ Державного Комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства праці та соціальної політики України № 34/166,131/88 від 26.05.99.(Розділи 4,5,6) та рекомендації органам опіки та піклування)

Навчально-наукова:

7. Емельянов В. Гражданское право Украины. Изд. Первое, Днепропетровск, УкОМА Пресс, 1994. – 144с.
8. Кузьменко О.Д., Оніщенко О.В., Хомініч М.І. Як захистити права неповнолітніх осіб на власність. – Суми: БО „Агенція сприяння соціальним послугам . – 2004. – 60 с.
9. Понятійно-термінологічний словник соціальної роботи. – Ужгород: УНУ: "Мистецька лінія", 2001.

Інтернет-джерела:

10. www.hri.cf/children/ThematicIndex.shtml Інтернет з прав людини.
11. www.unicef.org/protection/index.ptmi (Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ))
12. www.savehechildren.net/homepage (Міжнародний альянс з порятунку дітей)
13. www.crin.org Сайт інформаційної мережі з прав дитини
14. www.europeanchildrensnetwork.org Євронет, Європейська дитяча мережа
15. www.huridocs.org Система інформації та документації з прав людини
16. www.rada.kiev.ua Інформація про становище дітей в Україні

Завдання для студентів:

1. За матеріалами лекції та рекомендованої навчально-наукової літератури підготуватися до обговорення теоретичних питань.
2. Ознайомитися із запропонованими нормативно-правовими документами, опрацювати їх зп рекомендаціями викладача та зібрати витяги з них у власну папку нормативно-правового забезпечення діяльності логопеда-дефектолога.

Практичне заняття 4.

Форми, методи та засоби соціально-правового забезпечення прав дітей взагалі та дітей з вадами у психофізичному розвитку. (2 год.)

Обговорення теоретичних питань :

1. Механізми і шляхи захисту прав дітей.
2. Судові і несудові методи захисту прав дитини.
3. Реалізація індивідуального права на звернення до Європейського суду з питань захисту прав дитини та особливості його реалізації громадянами України.
4. Місце і роль соціального працівника, педагога, дефектолога-логопеда у здійсненні соціально-правового захисту дітей.

Звіти про самостійну роботу.

Виконання практичних завдань.

Л і т е р а т у р а :

Нормативно-правова:

1. Декларація ООН про права розумово відсталих осіб
2. Закон України про психіатричну допомогу. (ВВР, 2000, № 19, ст..143. Із змінами і доповненнями згідно із Законом № 1364-IV (1364-14) від 09.12.2003, ВВР, 2004, № 15, ст..221).
3. Закон України “Про соціальну роботу з дітьми та молоддю” від 21 червня 2001 р.
4. Концепція спеціальної освіти осіб з психічними та фізичними вадами в Україні (витяги)
5. Правила опіки та піклування. Наказ Державного Комітету України у справах сім’ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров’я, Міністерства праці та соціальної політики України № 34/166,131/88 від 26.05.99.(Розділи 4,5,6) та рекомендації органам опіки та піклування)

Навчально-наукова:

6. Емельянов В. Гражданское право Украины. Изд. Первое, Днепропетровск, УкОМА Пресс, 1994. – 144с.
7. Діяльність центрів соціальних служб для молоді в Україні: Сучасний стан і перспективи розвитку. – К.: ДЦССМ, 1999.
8. Олексюк Н.С. Впровадження технологій соціальної роботи у проактику// Соціальна робота в Україні: теорія та практика: посібник ... працівників ССМ. – Четверта частина/ За ред. А.Я. Ходорчук. – Київ: ДЦССМ, 2003. – С.30-50.
9. Шость Н.В., Козир М.К., Ситник О.М. Енциклопедія правового захисту неповнолітніх. – Київ, 1997.

Інтернет-джерела:

10. www.hri.cf/children/ThematicIndex.shtml Інтернет з прав людини.
11. www.unicef.org/protection/index.ptmi (Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ))
12. www.crin.org Сайт інформаційної мережі з прав дитини
13. www.huridocs.org Система інформації та документації з прав людини
14. www.uzia.gov.ua Сайт Головного управління освіти і науки України
15. www.mms.gov.ua Сайт Міністерства у справах сім’ї, молоді та спорту України

Завдання для студентів:

1. За матеріалами лекції та рекомендованої навчально-наукової літератури підготуватися до обговорення теоретичних питань.
2. Ознайомитися із запропонованими нормативно-правовими документами, опрацювати їх зп рекомендаціями викладача та зібрати витяги з них у власну папку нормативно-правового забезпечення діяльності логопеда-дефектолога.
3. Підготувати зразки оформлення позовних документів щодо захисту прав дитини.

І.4. Перелік форм контролю.

І.4.1. Поточний контроль: здійснюється протягом навчального семестру у ході лекцій, практичних занять, консультацій і включає перевірку готовності студентів до аудиторних занять,

якості їх самостійної роботи, виконання індивідуальних завдань шляхом опитування, перевірки письмових робіт, оцінювання участі в обговоренні питань, винесених на практичне заняття.

1.4.2. Модульний контроль. проводиться в кінці вивчення курсу у вигляді колоквиуму.

1.4.3. Підсумковий контроль: проводиться в кінці семестру у формі заліку, результати якого залежать від результатів поточного та модульного контролю.

1.5. Шкала оцінювання

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою навчального закладу
A, BC, DE	Зараховано	60 – 100 балів
FX	Незараховано з можливістю повторного складання	35 – 59 балів
F	Незараховано з обов'язковим повторним курсом	1 – 34 бали

1.6. Критерії оцінювання знань.

Якщо за наслідками навчальної роботи студент набрав протягом вивчення курсу 60-100 балів, він отримує оцінку „зараховано”, при набранні студентом 35-59 балів він отримує „незараховано” з правом повторного складання. Студент, який набрав 1-34 бали, зобов'язаний пройти повторний курс вивчення дисципліни.

1.7. Рекомендації для студентів щодо опрацювання змісту курсу, індивідуальної та самостійної роботи, оформлення звітної документації.

2. Зміст модулів

Модуль I. Соціально-правове забезпечення інтересів та прав дітей.

2.1. Зміст модулю

Історія погляду на місце дитини в суспільстві. Формування всесвітнього руху за права дитини. Принципи та цілі, покладені в основу світового руху за побудову світу, сприятливого для життя дітей. Від прав людини – до прав дитини: Женевська Декларація прав дитини (1959 р.) та Конвенція ООН про права дитини. Міжнародні та міжурядові інституції щодо забезпечення соціально-правового хисту дітей.

Історія та сучасність вирішення завдань соціально-правового захисту дітей в Україні, національні урядові звіти про дотримання прав дитини, заключні зауваження Комітету ООН з прав дитини в Україні. Характеристика документів правового поля України, призначених захищати інтереси дітей. Перелік та зміст законів і підзаконних актів України щодо забезпечення соціально-правового захисту дітей. Громадські та урядові інституції щодо соціально-правового захисту дітей в Україні.

Статус дітей з обмеженими можливостями зокрема у суспільстві. Міжнародні документи та нормативні акти щодо статусу та прав осіб з вадами у психофізичному розвитку. Нормативно-правова база України щодо соціально-правового забезпечення дітей з обмеженими можливостями. Система правової підтримки родини та лікування осіб з психофізичними вадами в Україні.

Державні і громадські інституції України щодо забезпечення соціально-правового хисту дітей. Механізми і шляхи захисту прав дітей. Судові і несудові методи захисту прав дитини. Індивідуальне та міждержавне право на звернення до Європейського суду з питань захисту прав дитини та особливості його реалізації громадянами України. Місце і роль соціального працівника, педагога, дефектолога-логопеда у здійсненні соціально-правового захисту дітей. Соціально-правова підтримка родин піклувальників, які виховують інваліда.

Консультації викладача .
Підсумковий колоквіум: 24 бали

Самостійна робота студентів (36 балів максимально)

Опрацювання нормативно-правової літератури
до практичних занять: 3 бали (максимально за весь курс 12 балів)
Опрацювання науково-навчальної і методичної літератури
до практичних занять: 2 бали (максимально за весь курс 8 балів)
Робота в інформаційних мережах: 2 бали (максимально за весь курс 8 балів)
Доповнення у формі мікродоповідей за тематикою
практичних занять: 2 бали (максимально за весь курс 8 балів)

Завдання 1.

Тема: Еволюція поглядів на місце і статус дітей у суспільстві, їх загальнолюдські та пільгові права.

1. За матеріалами рекомендованої навчально-наукової літератури підготувати мікро доповідь (обсягом 3-5 хв.) на одну з тем

1. Всесвітній рух за права дитини.
2. Міжнародні та міжурядові інституції захисту прав дітей.

Література:

1. *Права дитини: Посібник для журналістів.* – Київ, 2002. – С.8-22.
2. *Коваленко З.Д., Келим О.І., Кіященко Г.В., Тайсумов В.В. Твої права: Порадник для громадян та громадських організацій із захисту своїх прав.* - Полтава, 2004. – С. 3-7
3. *Шость Н.В., Козир М.К., Ситник О.М. Енциклопедія правового захисту неповнолітніх.* – Київ, 1997.
4. *Чиж Эльжбета. Права ребенка: Что надо знать, прежде чем говорить о правах ребенка* – Хельсинкский Фонд по Правам Человека.

Інтернет-джерела:

5. www.unicef.org/protection/index.ptmi (Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ))
6. www.crin.org Сайт інформаційної мережі з прав дитини
7. www.europeanchildrensnetwork.org Євронет, Європейська дитяча мережа
8. www.efcw.org Європейський форум за дитячий добробут
9. www.hri.cf/children/ThematicIndex.shtml Інтернет з прав людини.

II. Ознайомитись із запропонованими нормативно-правовими документами, опрацювати їх (прочитавши, виділити кольоровим маркером розділи, пункти, статті, які може і повинен використовувати у своїй роботі педагог, дефектолог, логопед) та зібрати витяги з них у власну папку нормативно-правового забезпечення діяльності логопеда-дефектолога.

Література:

1. *Конвенція ООН про права дитини.* – К.:PrintXPressTM, 1999.
2. *Конвенція ООН про права дитини, переказана дитиною// Права дитини: Посібник для журналістів.* – Київ, 2002. – С.123.
3. *Декларація прав дитини.*

Завдання 2.

Тема: Нормативно-правове забезпечення та практика захисту прав та інтересів дітей в Україні.

1. За матеріалами рекомендованої навчально-наукової літератури підготувати мікро доповідь (обсягом 3-5 хв.) на одну з тем

4. Дотримання прав дитини в Україні
5. Приклади соціально-правового захисту дітей в Україні.

Література:

1. *Бюлетень Незалежного дитячого медіа-центру „Голос дитини”, № 1 (березень 2002р.).*

2. *Діти України про свої права. Попередні результати соціологічного опитування дітей віком від 9 до 17 років.* – К.: Центр „Соціальний моніторинг” / ЮНІСЕФ, 2000.
3. *Конвенція про права дитини: Заключні зауваження Комітету з прав дитини: Україна: Інформаційний бюлетень Представництва ООН в Україні. Спеціальний випуск.* – 31 березня 1996 р.
4. *Тематична держана доповідь про становище дітей в Україні: Праця дітей в Україні.* – Київ, 2001.
5. *Шость Н.В., Козир М.К., Ситник О.М. Енциклопедія правового захисту неповнолітніх.* – Київ, 1997.

Інтернет-джерела:

6. www.unicef.org/publications/index_24432.html ЮНІСЕФ. Доповідь „Становище дітей світу в 2005 році”.
7. www.unicef.org/protection/index.ptmi (Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ))
8. www.crin.org Сайт інформаційної мережі з прав дитини
9. www.europeanchildrensnetwork.org Євронет, Європейська дитяча мережа
10. www.undp.org/rbec Регіональне бюро ПРООН для країн Європи та СНД
11. www.savehechildren.net/homepage (Міжнародний альянс з порятунку дітей)
12. www.rada.kiev.ua Інформація про становище дітей в Україні

II. Ознайомитись із запропонованими нормативно-правовими документами, опрацювати їх (прочитавши, виділити кольоровим маркером розділи, пункти, статті, які може і повинен використовувати у своїй роботі педагог, дефектолог, логопед) та зібрати витяги з них у власну папку нормативно-правового забезпечення діяльності логопеда-дефектолога.

Література:

1. Конституція України. Статті 3, 8, (. 22, 28, 29, 31, 32,41, 47, 55, 56, 68, 124.
2. Закон України «Про охорону дитинства» (м.Київ, 26 квітня 2001 р., № 2402- Закон України «Про попередження насильства в сім'ї»(№ 2789-III від 15.11.2001.- ВВР, 2002,№10, ст.. 70).
3. Кодекс про шлюб і сім'ю України (Закон України № 2006-УП (2006а-07) від 20.06.69, ВВР, 1969, № 26, ст..204).
4. Закон України про освіту (м. Київ, 23 травня 1991 р. № 1060-ХІІ із змінами і доповненнями
5. Закон України про загальну середню освіту (м. Київ, 13 травня 1999 р. № 651-ХІУ із змінами і доповненнями
6. Кримінальний Кодекс України (вибрані статті) - ВВР, 2001, №25-26, с.131.

Завдання 3.

Тема: Сучасний вітчизняний і зарубіжний досвід вирішення завдань соціально-правового захисту дітей з вадами у психофізичному розвитку.

1. За матеріалами рекомендованої навчально-наукової літератури підготувати мікро доповідь (обсягом 3-5 хв.) на одну з тем

1. Міжнародні документи та нормативні акти щодо статусу та прав осіб з вадами у психофізичному розвитку.
2. Форми і методи соціально - правової підтримки родини та осіб з психофізичними вадами в Україні.
3. Форми соціально-правового консультування батьків та піклувальників.

Література:

1. Емельянов В. Гражданское право Украины. Изд. Первое, Днепрпетровск, УкОМА Пресс, 1994. – 144с.
2. Кузьменко О.Д., Оніщенко О.В., Хомініч М.І. Як захистити права неповносправних осіб на власність. – Суми: БО „Агенція сприяння соціальним послугам . – 2004. – 60 с.
3. Понятійно-термінологічний словник соціальної роботи. – Ужгород: УНУ: ”Мистецька лінія”, 2001.

Інтернет-джерела:

4. www.hri.cf/children/ThematicIndex.shtml Інтернет з прав людини.
5. www.unicef.org/protection/index.ptmi (Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ))
6. www.savehechildren.net/homepage (Міжнародний альянс з порятунку дітей)
7. www.crin.org Сайт інформаційної мережі з прав дитини
8. www.europeanchildrensnetwork.org Євронет, Європейська дитяча мережа
9. www.huridocs.org Система інформації та документації з прав людини
10. www.rada.kiev.ua Інформація про становище дітей в Україні

II. Ознайомитись із запропонованими нормативно-правовими документами, опрацювати їх (прочитавши, виділити кольоровим маркером розділи, пункти, статті, які може і повинен використовувати у своїй роботі педагог, дефектолог, логопед) та зібрати витяги з них у власну папку нормативно-правового забезпечення діяльності логопеда-дефектолога.

Література:

1. Конституція України. (витяг)
2. Декларація ООН про права розумово відсталих осіб
3. Цивільний Кодекс України (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 980-IV (980-19) від 19.06.2003, ВВР, 2004, № 2, ст..6, № 1255-IV (1255-14) від 18.11.2003, ВВР, 2004, № 11, ст..140). – Глави 4, 6.
4. Закон України про психіатричну допомогу. (ВВР, 2000, № 19, ст..143. Із змінами і доповненнями згідно із Законом № 1364-IV (1364-14) від 09.12.2003, ВВР, 2004, № 15, ст..221).
5. Концепція спеціальної освіти осіб з психічними та фізичними вадами в Україні (витяги) Правила опіки та піклування. Наказ Державного Комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства праці та соціальної політики України № 34/166,131/88 від 26.05.99.(Розділи 4,5,6) та рекомендації органам опіки та піклування)

Завдання 4.

Тема: Форми, методи та засоби соціально-правового забезпечення прав дітей взагалі та дітей з вадами у психофізичному розвитку.

1. За матеріалами рекомендованої навчально-наукової літератури підготувати мікро доповідь (обсягом 3-5 хв.) на одну з тем

5. Механізми і шляхи захисту прав дітей.
6. Порядок звернення до Європейського суду з питань захисту прав дитини та особливості його реалізації громадянами України.
7. Завдання соціального працівника, педагога, дефектолога-логопеда щодо соціально-правового захисту дітей.

Література:

1. Емельянов В. Гражданское право Украины. Изд. Первое, Днепропетровск, УкОМА Пресс, 1994. – 144с.
2. Діяльність центрів соціальних служб для молоді в Україні: Сучасний стан і перспективи розвитку. – К.: ДЦССМ, 1999.
3. Олексюк Н.С. Впровадження технологій соціальної роботи у проактику// Соціальна робота в Україні: теорія та практика: посібник ... працівників ССМ. – Четверта частина/ За ред. А.Я. Ходорчук. – Київ: ДЦССМ, 2003. – С.30-50.
4. Шость Н.В., Козир М.К., Ситник О.М. Енциклопедія правового захисту неповнолітніх. – Київ, 1997.

Інтернет-джерела:

5. www.hri.cf/children/ThematicIndex.shtml Інтернет з прав людини.
6. www.unicef.org/protection/index.ptmi (Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ))
7. www.crin.org Сайт інформаційної мережі з прав дитини
8. www.huridocs.org Система інформації та документації з прав людини

9. www.ushchynu.pcmju.ua Сайт Головного управління освіти і науки України
10. www.mms.gov.ua Сайт Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту України
11. Сайт Міністерства охорони здоров'я України

II. Ознайомитись із запропонованими нормативно-правовими документами, опрацювати їх (прочитавши, виділити кольоровим маркером розділи, пункти, статті, які може і повинен використовувати у своїй роботі педагог, дефектолог, логопед) та зібрати витяги з них у власну папку нормативно-правового забезпечення діяльності логопеда-дефектолога.

Література:

1. Конвенція ООН про права дитини. – К.:PrintXPressTM, 1999.
2. Декларація ООН про права розумово відсталих осіб
3. Закон України про психіатричну допомогу. (ВВР, 2000, № 19, ст..143. Із змінами і доповненнями згідно із Законом № 1364-IV (1364-14) від 09.12.2003, ВВР, 2004, № 15, ст..221).
4. Закон України “Про соціальну роботу з дітьми та молоддю” від 21 червня 2001 р.
5. Концепція спеціальної освіти осіб з психічними та фізичними вадами в Україні (витяги) Правила опіки та піклування. Наказ Державного Комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства праці та соціальної політики України № 34/166,131/88 від 26.05.99.(Розділи 4,5,6) та рекомендації органам опіки та піклування)

Модульний контроль (підсумковий контроль -28 балів максимально)

Модульний контроль проводиться у формі колоквіуму, який передбачає:

1. Відповідь студента на питання за програмою курсу (10 балів максимально):

1. Історія погляду на місце дитини в суспільстві.
2. Формування всесвітнього руху за права дитини.
3. Принципи та цілі, покладені в основу світового руху за побудову світу, сприятливого для життя дітей.
4. Від прав людини – до прав дитини: Женевська Декларація прав дитини (1959 р.) та Конвенція ООН про права дитини.
5. Міжнародні та міжурядові інституції щодо забезпечення соціально-правового хисту дітей.
6. Історія та сучасність вирішення завдань соціально-правового захисту дітей в Україні, національні урядові звіти про дотримання прав дитини, заключні зауваження Комітету ООН з прав дитини в Україні.
7. Характеристика документів правового поля України, призначених захищати інтереси дітей.
8. Перелік та зміст законів і підзаконних актів України щодо забезпечення соціально-правового захисту дітей.
9. Громадські та урядові інституції щодо соціально-правового захисту дітей в Україні.
10. Місце та функції Уповноваженого Верховної ради України з прав людини у соціально-правовому забезпеченні прав дітей.
11. Статус дітей з обмеженими можливостями зокрема у суспільстві.
12. Міжнародні документи та нормативні акти щодо статусу та прав осіб з вадами у психофізичному розвитку.
13. Нормативно-правова база України щодо соціально-правового забезпечення дітей з обмеженими можливостями.
14. Система правової підтримки родини та лікування осіб з психофізичними вадами в Україні.
15. Державні і громадські інституції України щодо забезпечення соціально-правового хисту дітей.
16. Механізми і шляхи захисту прав дітей.
17. Судові і несудові методи захисту прав дитини.
18. Індивідуальне та міждержавне право на звернення до Європейського суду з питань захисту прав дитини та особливості його реалізації громадянами України.
19. Місце і роль соціального працівника, педагога, дефектолога-логопеда у здійсненні соціально-правового захисту дітей.

20. Соціально-правова підтримка родин піклувальників, які виховують інваліда.
 2. Подання всіх матеріалів самостійної навчальної роботи студента:
 1. Зошита з матеріалами підготовки до практичних занять (6 балів максимально.)
 2. Папки зі збіркою нормативно-правових документів зразків оформлення заяв та позовних документів щодо захисту прав та інтересів дитини (12 балів максимально).

ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Нормативно-правова:

1. Конвенція ООН про права дитини. – К.:PrintXPressTM, 1999.
2. Конвенція ООН про права дитини, переказана дитиною// Права дитини: Посібник для журналістів. – Київ, 2002. – С.123.
3. Декларація прав дитини.
4. Конституція України. Статті 3, 8, (. 22, 28, 29, 31, 32,41, 47, 55, 56, 68, 124.
5. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї»(№ 2789-III від 15.11.2001.- ВВР, 2002,№10, ст.. 70).
6. Кодекс про шлюб і сім'ю України (Закон України № 2006-УІІ (2006а-07) від 20.06.69, ВВР, 1969, № 26, ст..204).
7. Закон України про освіту (м. Київ, 23 травня 1991 р. № 1060-ХІІ із змінами і доповненнями
8. Закон України про загальну середню освіту (м. Київ, 13 травня 1999 р. № 651-ХІУ із змінами і доповненнями
9. Закон України про охорону дитинства (м. Київ, 26 квітня 2001 р. № 2402-ІІІ із змінами і доповненнями)
10. Закон України про соціальну роботу з дітьми та молоддю (м. Київ, 21 червня 2001 р. № 1613-ІІІ із змінами і доповненнями)
11. Кримінальний Кодекс України (вибрані статті) - ВВР, 2001, №25-26, с.131.
12. Про затвердження Інструкції з обліку дітей і підлітків шкільного віку: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. № 646
13. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України від 17 квітня 2002 р. № 347/2002
14. Декларація ООН про права розумово відсталих осіб
15. Цивільний Кодекс України (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 980-ІУ (980-19) від 19.06.2003, ВВР, 2004, № 2, ст..6, № 1255-ІУ (1255-14) від 18.11.2003, ВВР, 2004, № 11, ст..140). – Глави 4, 6.
16. Закон України про психіатричну допомогу. (ВВР, 2000, № 19, ст..143. Із змінами і доповненнями згідно із Законом № 1364-ІУ (1364-14) від 09.12.2003, ВВР, 2004, № 15, ст..221).
17. Про затвердження Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах НАКАЗ Міністерства освіти і науки України від 20 грудня 2002 р. № 732 Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 8 січня 2003 р. за № 9/7330
Зміни тексту: Наказ зареєстровано №268/7609 10.04.2003МОН № 61 05.02.2003
18. Сімейний Кодекс України (витяги)
19. Концепція спеціальної освіти осіб з психічними та фізичними вадами в Україні (витяги)
20. Правила опіки та піклування. Наказ Державного Комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства праці та соціальної політики України № 34/166,131/88 від 26.05.99.(Розділи 4,5,6) та рекомендації органам опіки та піклування)

Навчально-наукова:

1. Бюлетень Незалежного дитячого медіа-центру „Голос дитини”, № 1 (березень 2002р.).
2. Вегера С.А. Аспекти праці та соціальної захищеності дітей в Україні. Міністерство праці та соціальної політики в Україні. – Київ, 2001., - С. 7.

3. *Діти України про свої права. Попередні результати соціологічного опитування дітей віком від 9 до 17 років.* – К.: Центр „Соціальний моніторинг” / ЮНІСЕФ, 2000.
4. *Діяльність центрів соціальних служб для молоді в Україні: Сучасний стан і перспективи розвитку.* – К.: ДЦССМ, 1999.
5. *Емельянов В. Гражданское право Украины. Изд. Первое, Днепропетровск, УкОМА Пресс, 1994. – 144с.*
6. *Коваленко З.Д., Келим О.І., Кіященко Г.В., Тайсумов В.В. Твої права: Порадник для громадян та громадських організацій із захисту своїх прав.* - Полтава, 2004. – С. 3-7
7. *Конвенція про права дитини: Заключні зауваження Комітету з прав дитини: Україна: Інформаційний бюлетень Представництва ООН в Україні. Спеціальний випуск. – 31 березня 1996 р.*
8. *Кузьменко О.Д., Оніщенко О.В., Хомініч М.І. Як захистити права неповнолітніх осіб на власність.* – Суми: БО „Агенція сприяння соціальним послугам №. – 2004. – 60 с.
9. *лінія”, 2001.*
10. *Олексюк Н.С. Впровадження технологій соціальної роботи у проактиву// Соціальна робота в Україні: теорія та практика: посібник ... працівників ССМ. – Четверта частина/ За ред. А.Я. Ходорчук. – Київ: ДЦССМ, 2003. – С.30-50.*
11. *Понятійно-термінологічний словник соціальної роботи. – Ужгород: УНУ: ”Мистецька Права дитини: Посібник для журналістів. – Київ, 2002. – С.8-22.*
12. *Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю. Трубавіна І.М. Навчальний посібник.- К.: ДЦССМ, 2003.*
13. *Тематична держана доповідь про становище дітей в Україні: Праця дітей в Україні. – Київ, 2001.*
14. *Хавеман Р., Війерс М. Огляд законодавства про боротьбу з торгівлею людьми в Україні: 2001: Доповідь на запит Міжнародної організації з міграції (МОМ). – Київ, 2001. – 95с. – С.54-84.-*
15. *Чиж Эльжбета. Права ребенка: Что надо знать, прежде чем говорить о правах ребенка – Хельсинкский Фонд по Правам Человека.*
16. *Шость Н.В., Козир М.К., Ситник О.М. Енциклопедія правового захисту неповнолітніх. – Київ, 1997.*

Інтернет-джерела:

17. www.unicef.org/protection/index.ptmi (Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ))
18. www.crin.org Сайт інформаційної мережі з прав дитини
19. www.europeanchildrensnetwork.org Євронет, Європейська дитяча мережа
20. www.efcw.org Європейський форум за дитячий добробут
21. www.hri.cf/children/ThematicIndex.shtml Інтернет з прав людини.
22. www.unicef.org/publications/index_24432.htm ЮНІСЕФ. Доповідь „Становище дітей світу в 2005 році”.
23. www.undp.org/rbec Регіональне бюро ПРООН для країн Європи та СНД
24. www.savehechildren.net/homepage (Міжнародний альянс з порятунку дітей)
25. www.rada.kiev.ua Інформація про становище дітей в Україні
26. www.ыцяюпцмю.ua Сайт Головного управління освіти і науки України
27. www.mms.gov.ua Сайт Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту України
28. Сайт Міністерства охорони здоров'я України

5. Перелік питань для підсумкового контролю знань

1. Історія погляду на місце дитини в суспільстві.
2. Формування всесвітнього руху за права дитини.
3. Принципи та цілі, покладені в основу світового руху за побудову світу, сприятливого для життя дітей.

4. Від прав людини – до прав дитини: Женевська Декларація прав дитини (1959 р.) та Конвенція ООН про права дитини.
5. Міжнародні та міжурядові інституції щодо забезпечення соціально-правового хисту дітей.
6. Історія та сучасність вирішення завдань соціально-правового захисту дітей в Україні, національні урядові звіти про дотримання прав дитини, заключні зауваження Комітету ООН з прав дитини в Україні.
7. Характеристика документів правового поля України, призначених захищати інтереси дітей.
8. Перелік та зміст законів і підзаконних актів України щодо забезпечення соціально-правового захисту дітей.
9. Громадські та урядові інституції щодо соціально-правового захисту дітей в Україні.
10. Місце та функції Уповноваженого Верховної ради України з прав людини у соціально-правовому забезпеченні прав дітей.
11. Статус дітей з обмеженими можливостями зокрема у суспільстві.
12. Міжнародні документи та нормативні акти щодо статусу та прав осіб з вадами у психофізичному розвитку.
13. Нормативно-правова база України щодо соціально-правового забезпечення дітей з обмеженими можливостями.
14. Система правової підтримки родини та лікування осіб з психофізичними вадами в Україні.
15. Державні і громадські інституції України щодо забезпечення соціально-правового хисту дітей.
16. Механізми і шляхи захисту прав дітей.
17. Судові і несудові методи захисту прав дитини.
18. Індивідуальне та міждержавне право на звернення до Європейського суду з питань захисту прав дитини та особливості його реалізації громадянами України.
19. Місце і роль соціального працівника, педагога, дефектолога-логопеда у здійсненні соціально-правового захисту дітей.
20. Соціально-правова підтримка родин піклувальників, які виховують інваліда.